

GYMNASIE- UNGDOMARS DROGVANOR 2007

Rapport från undersökning om
alkohol-, narkotika- och tobaksvanor
bland årskurs två elever vid
Sydskånska Gymnasieförbundet Ystad

Inledning

Denna rapport är en sammanställning av drogvaneundersökningen som gjordes bland eleverna på Sydsjånska gymnasieförbundet i mars 2007. Det är tredje gången som denna undersökning genomförs och således kan man få en uppfattning om drogutvecklingen. Framförallt ger den en värdefull bild över hur drogsituationen vid gymnasieskolan ser ut och kan därmed utgöra en grund för insatser.

Om undersökningen

Undersökningen har genomförts i samarbete med Kommunförbundet Skåne och Socialmedicinska enheten, Region Skåne. 22 kommuner och 2 gymnasieförbund har deltagit i undersökningen, som vänt sig till år 9 och gy 2. Ca 3000 gymnasieelever har besvarat enkäten. Frågeställningarna är likartade CAN 's (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) årliga undersökningar. Enkäterna distribuerades ut bland klasserna genom klassföreståndarna. Eleverna fyllde i enkäterna anonymt. Därefter lades enkäterna direkt i kuvert som klistrades igen innan det lämnade klassrummet. Det finns ett bortfall bland eleverna som beror på praktik, sjukdom, annan frånvaro eller missar i skolans distributionsled. Dessutom har enkäter som varit överdrivet ifyllda tagits bort. I bortfallsstudier som CAN har gjort konstateras att de elever som inte varit närvarande i regel har mer avancerade alkohol-, tobaks- och narkotikavanor. Mot bakgrund av detta kan sägas att tillförlitligheten är god och siffrorna förmodligen inte högre än i verkligheten.

Resultat

Tolkningen av undersökningen måste dock göras försiktigt eftersom det rör sig om ett relativt litet underlag (548 enkätsvar). Slumpen är betydelsefull när populationen är liten, men undersökningen ger oss ändå indikationer på utvecklingen av drogläget vid Sydsjånska gymnasieskolan i Ystad. Jämförelser kan även göras med de andra deltagande skånska kommunerna (i undersökningen kallat Skåneundersökningen) och i viss mån med CAN 's undersökning från 2006 gällande åk 2 gymnasiet.

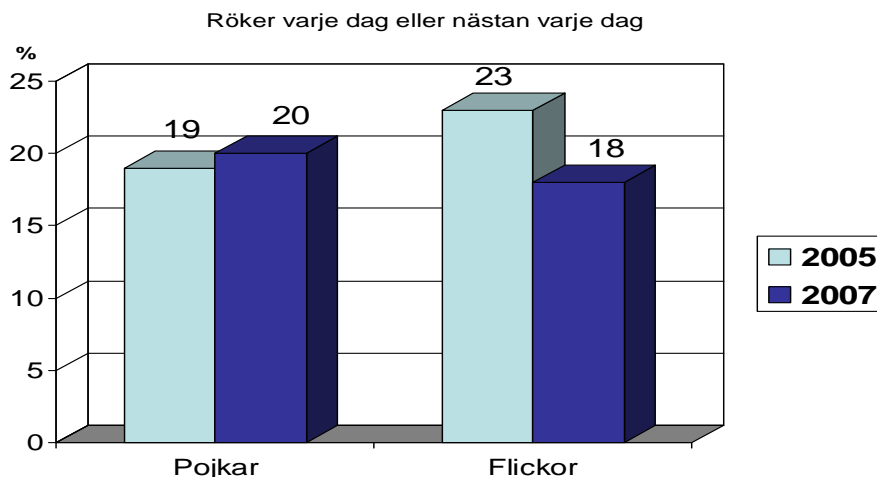
Rapporten är sammanställd av projektledare Ann-Mari Nilsson, Fältgruppen Ystads kommun

Tel. 0411-577 888

2007-11-27

Tobak

20 % av pojkarna och 18 % av flickorna svarade att de röker varje dag eller nästan varje dag. För flickornas del är detta en minskning med 5 %, medan pojkarna ligger kvar på ungefär samma nivå. Därutöver uppger 9 % av flickorna och 14 % av pojkarna att de endast röker när de är på fest.

Skåneundersökningen totalt är det omvända 21 % av flickorna röker varje eller nästan varje dag jämfört med pojkarna 15%.

Att röka **vattenpipa** är en relativt ny och inte ofarlig företeelse som spridit sig snabbt i ungdomsgrupperna. Frågan är med i undersökningen för första gången nu år 2007. Så många som 66 % av pojkarna och 50 % av flickorna uppgav att man någon gång rökt vattenpipa!

Snus är det nästan enbart pojkar som brukar. 28 % av pojkarna (mot 15 % år 2005) uppgav att de snusar varje eller nästan varje dag mot endast 1 % av flickorna. Antalet snusande pojkar har således fördubblats sedan förra undersökningen. Nästan 70 % av snusarna använder minst 3 dosor/veckan.

Alkohol

I rapporten nämns begrepp såsom alkoholkonsument och intensivkonsumtion som kan behöva förklaras närmare.

Med alkoholkonsument menas att man druckit ett glas öl (ej lättöl), 2 cl av s.k. blanddrycker, 2 cl vin eller 2 cl sprit minst en gång under senaste halvåret. Detta ger en bild över hur många ungdomar som över huvudtaget befattat sig med alkohol.

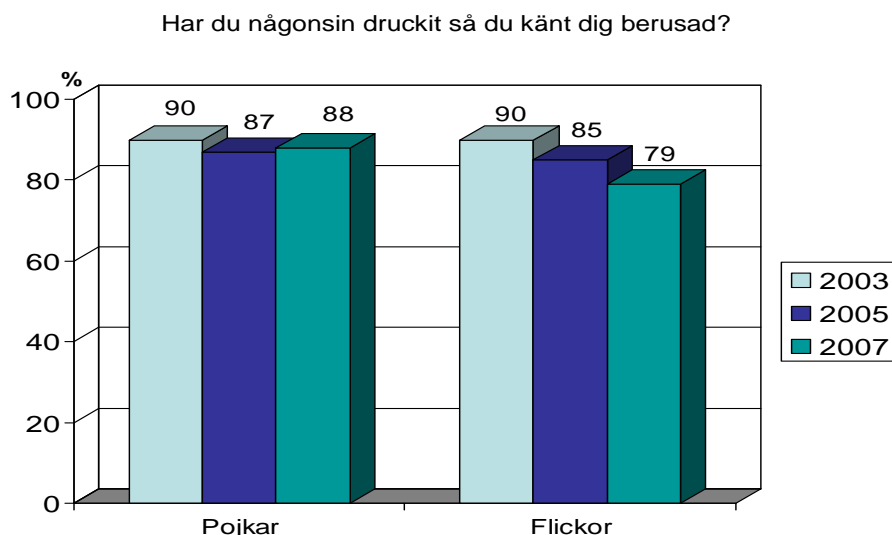
Med intensivkonsumtion menas att man dricker alkohol motsvarande minst en halv halvflaska sprit (ca 18 cl) eller en helflaska vin *eller* 4 burkar starköl *eller* samma mängd blanddrycker (t ex cider och alkoholisk) *eller* 6 burkar folköl vid samma tillfälle. Syftet är att få en uppfattning om hur ofta eleverna dricker stora mängder alkohol, alltså har en riskkonsumtion.

Alkoholkonsumtionen mäts i 100 % alkohol per år. För att få en bild av vad detta innebär i praktiken kan sägas att 1,5 liter 100 % alkohol motsvarar 5 burkar starköl eller 30 cl sprit i månaden. 5 liter 100 % alkohol per år motsvarar en konsumtion av 25 cl starksprit per vecka.

Andelen **alkoholkonsument** vid Sydsvenska Gymnasieförbundet är nästan

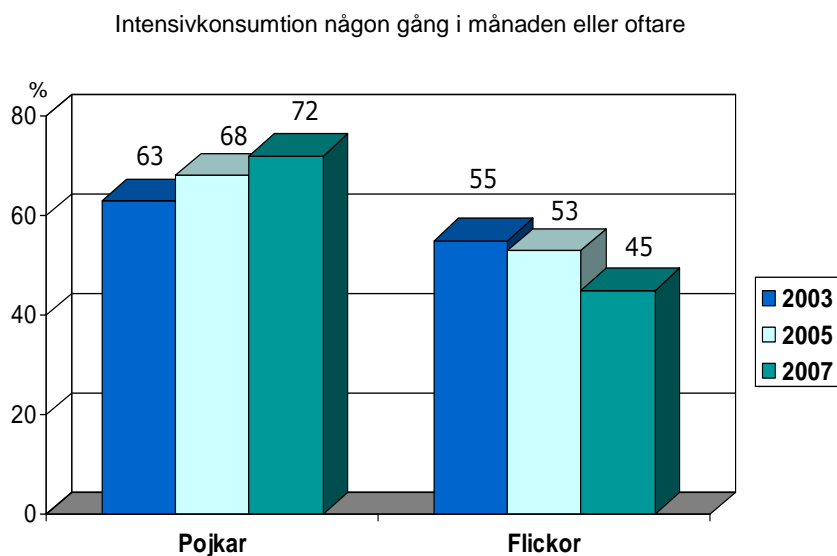
90 %. Någon procentandel fler pojkar än flickor. Detta är ingen förändring sedan förra undersökningen och ligger några procentandelar högre än Skåneundersökningen totalt.

88 % av pojkarna och 79 % av flickorna svarade att de någon gång druckit så mycket att de känt sig **berusade**. Pojkarna ligger därmed högre än Skånesnittet som är 82 % medan flickorna ligger en procentandel lägre. Av flickorna har således 21 % svarat att man aldrig varit berusad, vilket är en ökning med 11 % sedan första undersökningen år 2003. För pojkarna finns inte samma utveckling, utan man ligger kvar på samma nivå.

Åldern vid **första berusning** är i genomsnitt 14,3 år, vilket tyder på en liten höjning sedan första undersökningen år 2003 (13,9). Anmärkningsvärt är dock att så många som 13 % av pojkarna uppgav att de upplevt sig berusade första gången när de var 12 år eller yngre. Motsvarande siffra för flickorna är 5 %.

När det gäller **intensivkonsumtion**, har 52 % av pojkarna svarat att de dricker motsvarande minst 18 cl sprit någon eller ett par gånger i månaden och 20 % så ofta som någon gång i veckan. Flickornas intensivkonsumtion ligger på 40 % respektive 5 %. Motsvarande resultat i CAN 's nationella undersökning år 2006 var för pojkar 41 % respektive 10 % och för flickor 37 % respektive 5 %.

Nästan 60 % av pojkarna har druckit alkohol senaste veckan mot 45 % av flickorna.

Pojkarna uppgav att de oftast dricker sprit och starköl. För flickornas del är det jämnt fördelat mellan mellanstark cider/alkoläsk, starkcider/alkoläsk, vin och sprit.

Alkoholmängd

Den beräknade genomsnittliga alkoholkonsumtionen bland pojkarna är 6,7 liter 100% alkohol per år och bland flickorna 2,4 liter. Detta motsvarar nära två 70 cl flaskor sprit (40 %) per månad för pojkarna respektive $\frac{3}{4}$ flaska för flickorna.

23 % av pojkarna uppgav att de dricker 5-7 burkar starköl (50 cl) vid varje tillfälle och 36 % dricker så många som 8 burkar eller fler vid varje tillfälle.

59 % av pojkarna uppgav att de konsumerar minst 35 cl sprit vid varje tillfälle. Motsvarande siffra för flickorna är 24 %.

Att dricka så stora mängder alkohol, så ofta som någon gång i veckan kan få allvarliga följder såsom framtida alkoholberoende samt andra medicinska och sociala konsekvenser. 27 % av dem som intensivkonsumerar minst en gång i månaden skolkar regelbundet (2-3 ggr i månaden eller oftare). Motsvarande för icke-intensivkonsumenter är 13 %. Flertalet av dem som skolkar minst en gång i veckan har en regelbunden intensivkonsumtion.

Det finns också tydliga samband mellan konsumtionsnivå och förekomst av negativa konsekvenser. Mer än dubbelt så många av storkonsumenterna uppgav att de haft oönskad eller oskyddad sex jämfört med dem som inte är storkonsumenter. Antalet som hamnat i bråk eller slagits var fyrdubbelt så många.

Var får ungdomar alkoholen från? Det vanligaste sättet att skaffa all alkohol är att man får av sina föräldrar, mellan 25 och 40 % (beroende på alkoholslag) uppgav att de fått alkoholen av sina föräldrar. Därefter skaffar man genom kompisar eller kompisars syskon. Mellan 15 och 20 % av pojkarna uppgav att någon annan vuxen (ej föräldrarna) säljer till dem medan lika stor andel flickor blir bjudna eller får utköpt av annan vuxen. Mellan 15 – 20 % uppgav att man köper alkoholen i Danmark eller Tyskland.

Andelen elever som svarat att de druckit **hembränt** det senaste året uppgår till 20 % (pojkar 27 % och flickor 13 %). Andelen som druckit hembränt har mer än halverats sedan första undersökningen 2003, då 59 % uppgav att de druckit hembränt senaste året.

Narkotika

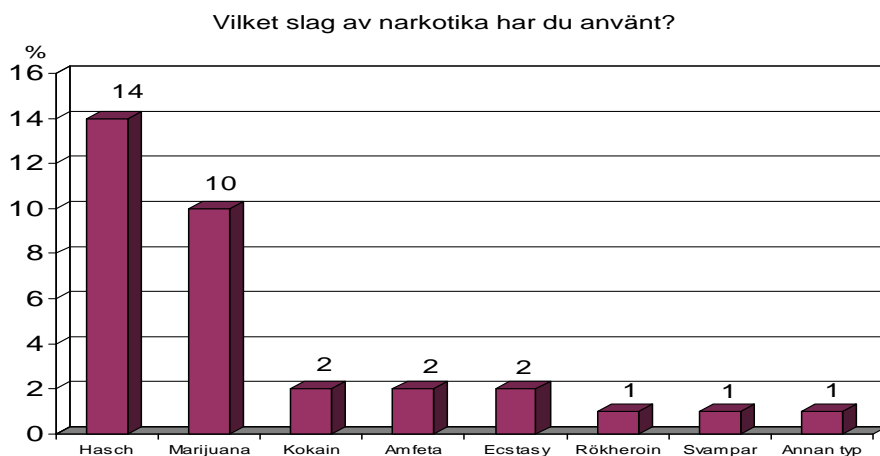
18 % av eleverna (20 % av pojkarna och 15 % av flickorna) uppgav att de någon gång **provat** narkotika. Detta är en ökning mot undersökningen 2005 med 9 % för pojkarna och 2 % för flickorna.

Andelen elever som någon gång provat narkotika uppgår i Skåneundersökningen till 15 % (16 % respektive 13 %). Genomsnitt på riksnivå var år 2006 16 % bland pojkar och 14 % bland flickor.

38 % uppgav att de haft **möjlighet** att använda narkotika (pojkar 45 % och flickor 30 %). Detta är ingen skillnad för pojkarnas del, men en minskning för flickorna med 8 % sedan undersökningen 2005. 11 % av eleverna har haft **lust** att prova narkotika, medan 20 % är tveksamma. Gruppen tveksamma har ökat med 7 % sedan förra undersökningen.

Av dem som använt narkotika var 53 % berusade första gången, 66 % hade tidigare funderat på att prova och 60 % var i en grupp när de provade första gången.

Den vanligaste narkotikan man använt är hasch (14 %) och marijuana (10 %). 2 % uppgav att man använt kokain, amfetamin eller ecstasy och 1 % bruntheroin/rökheroïn, svampar eller annan typ.

Angående tillgänglighet till narkotika svarade 30 % av eleverna att de vet säkert vem som skulle kunna ge eller sälja narkotika till dem. Detta är en ökning med 4 % sedan förra undersökningen.

Hasch och marijuana är den narkotika flest (ca 50 %) svarade att man tror sig kunna **få tag på**, därefter kommer ecstasy (27 %) samt kokain (17 %). Skillnaderna från första årets undersökning är framförallt att tillgången på kokain och brunt heroïn/rökheroïn verkar ha ökat medan tillgången på ecstasy, LSD och GHB minskat.

29 % svarade att man inte trodde att man skulle kunna få tag i någon narkotika. Detta är en klar ökning sedan tidigare undersökningar.

Resultatet tyder på en polarisering. Antalet som svarat att de kan få tag på narkotika, samt har provat eller är tveksamma har ökat, med det har även antalet som inte alls kommit i kontakt med narkotika gjort.

Sniffning, läkemedel och doping

På frågan om man har sniffat någon gång svarar 5 % ja, en gång och 5 % ja, flera gånger.

Att använda läkemedel i berusningssyfte uppgav 8 % att man gjort en gång och 3 % att man gjort flera gånger.

Endast någon enstaka elev har uppgett att man använt anabola steroider.

Några samband

Sambandet mellan användandet av alkohol och narkotika är tydligt. Av antalet elever med hög alkoholkonsumtion har mer än dubbelt så många provat narkotika (23 % mot 9 %). Sambandet med rökning är lika tydlig. 32 % av rökarna har provat narkotika mot 9 % av icke-rökarna.

Förutom risk för framtida missbruk och annan ohälsa får alkohol- och narkotikavanorna negativa konsekvenser för nuvarande skolsituationen och kan på så sätt innebära en begränsning gällande framtida utbildnings- och yrkesvalsmöjligheter. Bland storkonsumenterna av alkohol har dubbelt så många skolkat jämfört med gruppen som

inte storkonsumerar. 27 % av storkonsumenterna uppgav att de brukar skolka mer än två gånger i månaden mot 13 % av dem som inte storkonsumerar. Drygt 90 % av dem som använt narkotika har skolkat. 21 % en gång i veckan eller oftare jämfört med 6 % av dem som inte använt narkotika.

Av dem som använt narkotika var 53 % berusade första gången, 66 % hade tidigare funderat på att prova och 60 % var i en grupp när de prövade första gången.

Ca 36 % av eleverna med hög alkoholkonsumtion lägger mindre än en timme per vecka på sina läxor (jmf. 17 %). De tycker i högre utsträckning att det är OK att elever skolkar, dricker sig berusade samt att folk använder våld. De dricker i högre grad "hembränt" och utländsk alkohol.

Det finns också tydliga samband mellan konsumtionsnivå och förekomst av andra negativa konsekvenser. Mer än dubbelt så många av storkonsumenterna uppgav att de haft oönskad eller oskyddad sex jämfört med dem som inte är storkonsumenter. Antalet som hamnat i bråk eller slagits var fyrdubbelt så många.